

وضعیت اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی جامعه ایران

میزان مسافرت و اهداف سفر ایرانیان

پیمایش «وضعیت اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی جامعه ایران» در دو بازه زمانی ۱۴ بهمن تا ۷ اسفند ۱۳۹۴ و نیمه دوم فروردین ۱۳۹۵ تا مرداد همان سال اجرا شده و گزارش نهایی آن در سال ۱۳۹۶ توسط پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات منتشر شد. مجری این پیمایش غلامرضا غفاری و محمدرضا جوادی یگانه و نظارت علمی بر عهده رضا محبوبی و عبدالله بیچرانلو بود. این گزارش در رابطه با نظرسنجی‌ها درباره سفر و مسافرت ایرانیان تهیه شده است.

این پژوهش براساس تفاهم‌نامه میان وزارت کشور و دانشگاه تهران اجرا شده است و نظارت و انتشار آن براساس تفاهم میان وزارت کشور با پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات به این پژوهشگاه واگذار شده است. مجریان طرح غلامرضا غفاری و محمدرضا جوادی یگانه و نظارت علمی بر عهده رضا محبوبی و عبدالله بیچرانلو بود.

این گزارش در رابطه با نظرسنجی‌ها درباره سفر و مسافرت ایرانیان تهیه شده است. این موضوع در دوگانه‌هایی مانند سفرهای داخلی و خارجی و سفرهای زیارتی و تفریحی موردبررسی قرار گرفته است. درواقع مسئله اصلی در این گزارش میزان سفر در کشور و انتخاب مقصدها و اهداف سفر بر مبنای پاسخ‌های پاسخگویان است.

روش‌شناسی پژوهش

جامعه آماری پژوهش

جامعه آماری این طرح، مجموع افراد ۱۸ سال به بالای خانوارهای شهری (ساکن در شهرهای مرکز هر شهرستان) در ۳۱ استان کشور در زمان اجرای طرح است. روش انتخاب شهرها به صورت تمام شماری بوده است. برابر با آخرین تقسیمات کشوری تا مهرماه ۱۳۹۳ در کشور ۴۲۶ شهرستان تعریف شده که شهر مرکز هر شهرستان (برابر با ۴۲۶ شهر) جامعه آماری اول این پژوهش را تشکیل می‌دهد. برای هر کدام از شهرها متناسب با طبقه جمعیتی آن‌ها، حجم نمونه تعیین شده است.

جامعه آماری پژوهش

جامعه آماری این طرح، مجموع افراد ۱۸ سال به بالای خانوارهای شهری (ساکن در شهرهای مرکز هر شهرستان) در ۳۱ استان کشور در زمان اجرای طرح است. روش انتخاب شهرها به صورت تمام‌شماری بوده است. برابر با آخرین تقسیمات کشوری تا مهرماه ۱۳۹۳ در کشور ۴۲۶ شهرستان تعریف شده که شهر مرکز هر شهرستان (برابر با ۴۲۶ شهر) جامعه آماری اول این پژوهش را تشکیل می‌دهد. برای هر کدام از شهرها متناسب با طبقه جمعیتی آن‌ها، حجم نمونه تعیین شده است.

روش نمونه‌گیری

برای به دست آوردن نتایج دقیق و صحیح از روش نمونه‌گیری چندمرحله‌ای استفاده شده است. در مرحله اول با استفاده از نقشه‌های به‌روز شده مرکز آمار ایران و همچنین بانک‌های اطلاعاتی مربوط به بلوک‌های شهری، به نمونه‌گیری از بلوک‌های هر شهر اقدام شده است. در مرحله دوم پس از مشخص شدن بلوک‌های نمونه، با ۱۰ خانوار ساکن در بلوک موردنظر که به شیوه نمونه‌گیری تصادفی سیستماتیک انتخاب شده‌اند، مصاحبه شده است.

نمونه‌ها

پهنه جامعه آماری پیمایش وضعیت اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی جامعه ایران، ۴۲۶ شهر مرکز شهرستان در کشور با حجم نمونه ۸۲۵۰۰ نفر است.

جمع‌آوری داده‌ها

داده‌های این پژوهش با ابزار مناسب پرسشنامه محقق‌ساخته و با تکنیک مصاحبه حضوری جمع‌آوری شده است و در این میان به چگونگی توزیع و روابط متغیرهای مورد مطالعه در سطح ملی، استانی و شهری جامعه آماری مورد مطالعه توجه شده است.

یافته‌های پژوهش

مهم‌ترین یافته‌های این پژوهش در بحث سفر و مسافرت به‌قرار زیر است:

طی ۵ سال گذشته حدود ۶۴ درصد مردم ایران به سفرهای زیارتی رفته‌اند. ۴۳.۳ درصد از پاسخگویان اعلام کرده‌اند که در ۵ سال گذشته حداقل یک‌بار به مشهد و دیگر شهرهای زیارتی ایران مسافرت کرده‌اند. حدود ۱۲ درصد نیز اعلام نموده‌اند که بیش از یک‌بار به سفرهای زیارتی رفته‌اند. این آمارها نشان از آن دارد که گردشگری مذهبی یکی از مهم‌ترین انواع گردشگری در ایران محسوب می‌شود.

جدول ۱: وضعیت پاسخگویان در سفر به شهرهای زیارتی

هیچ

۳۵.۷

مشهد و دیگر شهرهای زیارتی

۴۳.۳

حج

۲.۶

کربلا، نجف و سوریه

۶.۲

بیش از یک مورد

۱۲.۳

تنها ۱۶ درصد از ایرانیان در طی سه سال گذشته به سفرهای خارجی رفته‌اند.

جدول ۲: وضعیت پاسخگویان در رابطه با داشتن مسافرت به خارج کشور در سه سال گذشته

درصد

بله

۱۶

خیر

۸۲.۸

براساس پاسخ‌ها، مقاصد افرادی که به سفرهای خارجی در طول سه سال گذشته رفته‌اند، به ترتیب عراق ۴۵.۶ درصد، عربستان ۱۸.۸، ترکیه ۱۳.۵ درصد، کشورهای حاشیه خلیج فارس ۵ درصد، کشورهای اروپایی ۴.۲ درصد و کشورهای آسیای مرکزی ۳.۱ درصد بوده است.

نتایج نشان‌دهنده آن است که حدود ۵۸ درصد مردم در یک سال گذشته به سفر داخلی رفته‌اند. در رابطه با مقاصد این سفرها باید گفت که شهرهای تاریخی-توریستی با حدود ۲۴ درصد و شهرهای زیارتی با حدود ۲۳ درصد مهم‌ترین مقاصد سفرهای داخلی بوده‌اند. نکته جالب آنکه تنها حدود ۱۱ درصد مردم اذعان نموده‌اند که به استان‌های شمالی سفر داشته‌اند.

جدول ۳: وضعیت پاسخگویان در رابطه با انجام سفرهای داخلی در یک سال گذشته

بله

۵۸.۶

خیر

۳۸.۷

بدون پاسخ

۲.۷

پاسخ‌ها در رابطه با کشور موردنظر برای سفر در صورت داشتن تمکن مالی نشان می‌دهد که کشورهای اروپایی با ۲۶.۳ درصد اولین انتخاب پاسخگویان هستند. ترکیه و آمریکا به ترتیب با ۱۳ و ۸ درصد در رتبه‌های بعدی مقاصد انتخابی برای سفرهای تفریحی-توریستی قرار دارند. در رابطه با سفرهای زیارتی خارج از کشور، عراق انتخاب ۱۸.۴ درصد از پاسخگویان بوده و ۱۱.۵ درصد از پاسخگویان نیز عربستان را انتخاب نموده‌اند. براساس این نتایج به نظر می‌رسد در صورت عدم وجود موانع مالی، پاسخگویان بیشتر سفرهای تفریحی را در مقایسه با سفرهای زیارتی انتخاب نموده‌اند.

